

Гренюк Л. С.

кандидат психологічних наук, доцент кафедри сурдопедагогіки та сурдопсихології імені М.Д.Ярмаченка факультету спеціальної та інклюзивної освіти Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова

МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

Найкращий учитель той, хто пробуджує в учнів бажання вчитися. Ця незаперечна істина проголошувалась в тій чи іншій формі прогресивними педагогами всіх часів. У книжці „Серце віддаю дітям” В.О.Сухомлинський, звертаючись до вчителів, писав: „Не забувайте, що ґрунт, на якому будується ваша педагогічна майстерність, - у самій дитині, в її ставленні до знань і до Вас, вчителю. Це - бажання вчитися, натхнення, готовність до подолання труднощів. Дбайливо збагачуйте цей ґрунт, без нього немає школи”. Щоб навчити дитину з вадами слуху, треба не просто передати їй знання і вміння, а й викликати в неї відповідну активність, пізнавальну чи практичну. Важливим структурним елементом цієї активності є мотивація, в якій виявляється ставлення школярів до навчання.

Що ж таке мотив? Мотив (від латинського *moveo* - штовхаю, рухаю) - спонукальна причина дій, вчинків людини (те, що штовхає до дії). В учінні — це пробудження, які спрямовують діяльність учнів. Ступінь навчальної активності школяра є наслідком сильної або слабкої мотивації навчання (мотивація — це система мотивів).

Можна сказати, що мотиви учіння — це активізуюча сила, одна з основних умов навчальної діяльності.

У загальному вигляді проблема мотивації навчання є проблемою причин, які наперед визначають різні форми виявлення активності тих, хто навчається.

Мотиваційному аспекту навчання вже порівняно давно приділяли велику увагу в психологічній і педагогічній літературі (С.Л.Рубінштейн, О.М.Леонтьєв, Л.І.Божович, О.Г.Ковальов, Г.С.Костюк, та інші). В працях видатних психологів та педагогів засуджувалися учіння з-під палиці, як малопродуктивне. У світовій літературі багато написано про те, які страждання терпіли школярі усіх часів від такого навчання. А тим часом на початку навчання усі діти прагнуть вчитися. А потім? Питання мотивації навчальної діяльності є предметом педагогічних і психологічних досліджень, які ведуться здебільшого в двох основних напрямках.

Перший — це праці, які безпосередньо стосуються мотивів учіння учнів різного шкільного віку; загальної структури мотиваційної сфери механізмів спонукальної дії мотивів, динаміки їх розвитку в різних вікових групах, а також способів формування повноцінних мотиваційних комплексів під впливом різноманітних факторів.

Другий напрям - це дослідження з проблем розвитку активності школярів з вадами слуху у навчанні, позитивних і негативних мотиваційних факторів пізнавальної діяльності, зв'язаних з явищами соціального і суто особистого характеру. Проблема мотивів учіння ще мало розроблена в педагогічній психології. Тим часом із цією проблемою тісно пов'язано чимало практичних питань педагогіки, зокрема таких, як формування у дітей з вадами слуху правильного ставлення до навчальної діяльності, до шкільних оцінок, учнівських обов'язків, до школи, вчителів та однолітків, та багато інших, які можна звести до одного - як пробудити в учнів бажання вчитися, прагнення набувати знання, уміння, навички, іншими словами, як виховувати, розвивати повноцінні мотиви учіння. З вступом дитини до школи докорінно змінюється її об'єктивне становище в суспільстві та конкретні взаємовідносини з навколишнім середовищем. Головною діяльністю стає навчання, яке ставить до дитини нові, складні умови, пов'язані з виконанням нових обов'язків. В аспекті цих вимог перебудовується весь перебіг життя дитини з вадами слуху, який від нині визначається вимогами школи, вчителя, специфікою її навчальної діяльності. Водночас відбуваються зміни загальної спрямованості особистості дитини, а отже, й значення основних мотивів діяльності.